

JUSSI NUKARI / LK

■ Rokotteet ovat paljon lääkkeitä tärkeämpi keino ehkäistä vakavaa koronaa.

KORONAVIRUS

Keitä suojelemme taudilta?

Johtavat poliitikot eivät tunnu osaavan tulkita selkeitä rokotusohjeita ja aiheuttavat hämmennystä lausunnoillaan, ylilääkäri Asko Järvinen sanoo.

Perhe- ja peruspalveluministeriksi palanneen **Krista Kiurun** (sd) vaatimukset koronarokotusten laajentamisesta eivät saa vastakaikua suurimpien sairaanhoitopiirien infektioylilääkäreiltä. Kiurusta tehosteita voisi antaa perusterveille työikäisille ja erityisesti hoitajille. Ikäihmisten rokottamista pitäisi hänestä vauhdittaa. Kiuru kertoi Ylen haastattelussa pitävänsä tämänhetkistä ohjeistusta ”hyvin epäselvänä”. ”Aika moni ihmettelee, miksi 60–64-vuotiaat saivat keväällä rokotuksia ja syksyllä taas eivät. Näitä on vaikea selittää ministeri-ihmisellekin.”

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (Hus) infektioylilääkäristä **Asko Järvisestä** on erikoista, että poliitikot ottavat kantaa rokotteiden kaltaisten lääketieteellisten toimien tekemiseen.

”Rokotusohjeet ovat olleet selkeät, vaikka johtavat poliitikot eivät tunnu niitä osaavan tulkita ja aiheuttavat hämmennystä lausunnoillaan. Rokotuksista hyötyvät, eli iäkkäät ja perussairaat, ovat tehostusrokokotusten piirissä. Rokotusten aikaistamisen hyötyjä on vaikea todistaa”, Järvinen sanoo.

Aikaistaminen voisi Järvisen mielestä jopa aiheuttaa ongelmia vuodenvaihteen jälkeen,

jolloin terveydenhoito siirtyy hyvinvointialueiden harteille. ”Jos rokotteita annettaisiin nyt, tammikuussa suoja olisi jo hiipunut, mutta uusiakaan ei voisi vielä antaa. Vuodenvaihteessa tartuntamäärät todennäköisesti kasvavat kuten aiempinakin vuosina. Hoidontarve kasaantuisi hyvinvointialueiden aloittamisen aikaan.”

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on ohjeistanut kuntia antamaan tehosteita influenssarokotusten yhteydessä marras-joulukuussa. Kunnat voivat kuitenkin jakaa rokotteita jo aiemmin. Esimerkiksi Tampereella molemmat rokotukset on jo aloitettu, kertoo infektio-

ylilääkäri **Jaana Syrjänen** Pirkanmaan sairaanhoitopiiristä.

Kolmen suurimman sairaanhoitopiirin ylilääkärit pitävät rokotteiden antamista samalla kertaa toimivana käytäntönä. Jos ne jaettaisiin erikseen, hoitajien työmäärä kaksinkertaistuisi.

”THL:n suosituksen mukaisesti nyt pyritään suojaamaan vakavalle taudille alttiita ihmisiä. Perusterveille työikäisille tehosteita ei ole tarkoitettu”, sanoo infektioylilääkäri **Mari Kanerva** Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiristä.

Pienemmässä Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä on päätetty noudattaa ripeämpää aikatau-

”Vakavalle taudille alttiille ihmisille maskin käyttö voi olla järkevää.”

lua. Koronarokotteen voi halutessaan käydä hakemassa jo ennen influenssapiikkiä.

Infektioylilääkäri **Risto Pietikäinen** yhtyy Kiurun toiveeseen hoitajien rokottamisesta. Kymenlaaksossa on tällä hetkellä maan korkein koronan ilmaantuvuusluku, ja sairaanhoito on Pietikäisen mukaan tiukoilla.

”Toivoisimme, että hoitajat saisivat uudet rokotteet, mutta THL on asiasta eri mieltä.”

KIURUN mielestä myös koronälääkkeiden käyttöä tulisi lisätä. Suomeen on ostettu 15 000 Paxlovid-lääkekuuria, mutta niistä vain 750 on käytetty. Lääke on potilaalle maksuton.

Iltalehden haastattelussa Kiuru sanoi lääkkeitä vähäisen käytön johtuvan siitä, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito ovat erimielisiä siitä, kuka lääkkeet maksaa.

Husissa koronälääkkeiden jakelu on Järvisen mukaan toiminut erikoissairaanhoidon potilaille. Perusterveydenhuollon potilaille jakelu on ollut järjestämättä.

Jakelu on työlästä, sillä potilaiden muu lääkitys on selvitetävä tarkkaan. Paxlovidilla voi olla vaarallisia yhteisvaikutuksia muiden lääkkeitä kanssa.

”Lääkkeen kustannukset ovat suuret, ja tutkimusten perusteella lääkkeitä on hyötyä lähinnä yli 65-vuotiaille. Lääkkeestä ei ole merkittävää hyötyä sairaalapotilaiden määrän vähentämisessä. Oikeille potilaille se voi tietysti olla erittäin hyödyllinen”, Järvinen sanoo.

Rokotteet ovat paljon lääkitystä keskeisempi keino eh-

käistä vakavaa koronatauti, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin Syrjänen sanoo.

”Koronälääke ei ole mikään koko kansan lääke, eikä sillä voida hallita epidemiaa. Se on tarkoitettu henkilöille, joilla on vaikean taudin riski. Valtion hankkima 15 000 annosta ei lopulta ole kovin suuri määrä.”

Lääkkeiden hyödyntämisessä on Mari Kanervan mukaan paljon käytännön haasteita. Kotitestin tehneet eivät välttämättä ymmärrä pyytää lääkettä ajoissa. Paxlovid-lääkitys tulee aloittaa viiden päivän kuluessa oireiden alkamisesta.

Viiden päivän sisällä ihmisen pitäisi ehtiä kokea oireita, tehdä testi, ymmärtää kuuluvansa lääkkeestä hyötyvään riskiryhmään ja olla vielä yhteydessä terveydenhuoltoon.

Paxlovidin hyöty on parin prosentin luokkaa, Kanerva sanoo. Jos lääkettä annetaan kuudellekymmenelle potilaalle, siitä on hyötyä keskimäärin yhdelle.

”Olisi hienoa, jos lääke toisi lisääpua koronan hoitamiseen. On kuitenkin vaikea sanoa, kuinka hyödyllinen se lopulta on, jos suurta osaa potilaista hoidetaan lääkkeellä turhaan”, Kanerva sanoo.

MASKISUOSITUKSEN ja kokoontumisrajoitusten paluulle ylilääkärit eivät näe perusteita. Krista Kiuru on kertonut toivovansa, että THL pohtii maskisuosituksen tarpeellisuutta.

Tartunnanjäilytyksen perusteella tauti leviää tilanteissa, joissa ei muutenkaan käytettäisi maskia, kuten perhepiirissä, Järvinen sanoo. Hän viittaa yhdysvaltalaisutkimukseen, jonka mukaan maskit vähensivät tartuntoja väestötasolla noin kymmenellä prosentilla.

”Vakavalle taudille alttiille ihmisille maskin käyttö voi olla järkevää.” ■

FRIDA KERÄNEN

MEDIA

JOHANNA VEHKOO

Haastattelu vai mainos?

HILJATTAIN luin varsin ylistävän jutun yksityisistä neuvolapalveluista. *Ilta-Sanomien* päähaastateltavana oli somevaikuttaja **Natalia Salmela**, joka oli käyttänyt yksityistä neuvolaa raskaus- ja pikkulapsiaikana. Lehti oli vasta jutun julkaisun jälkeen lisännyt siihen tiedon, että Salmela oli tehnyt kaupallista yhteistyötä neuvolayrityksen kanssa. Yhteistyö oli sittemmin päätynyt.

Samaisen Salmelan loft-asunnosta Helsingin uudella asuinalueella kertoivat lukuisat mediat, ainakin *Deko*, *Helsingin Sanomat* ja *Ilta-Sanomien*.

Salmela teki kaupallista yhteistyötä asuntonsa rakennuttajan kanssa. Tämä on helppo selvittää muun muassa hänen blogistaan, jossa hän esittelee onnistunutta markkinointikeittä: ”Näin somessa myytiin kerrostalollinen kämppiä.” Silti Hesari oli ainoa, joka edes mainitsi jutussaan Salmelan tehneen kaupallista yhteistyötä rakennuttajan kanssa. *Ilta-Sanomien* käytti jopa aiemmin Oikotien mainoksessa julkaistua valokuvaa. Osa jutuista julkaistiin aikana, jolloin kaupallinen yhteistyö rakennuttajan kanssa oli edelleen käynnissä.

Muistan nähneeni muitakin vastaavia lapsuksia. Eräässä tapauksessa *Helsingin Uutiset* sai Julkisen sanan neuvostolta langettavan päätöksen piilomainonnasta. Jutussa näyttelijä puhui keuhkasti katumaasturistaan, mutta missään ei mainittu hänen tehneen markkinointiyhteistyötä automerkin kanssa.

KRITIIKKINI kärki ei suinkaan ole somevaikuttajissa, jotka ovat yrittäjiä ja mainostajia. Julkisuus varmasti tuo heille uusia asiakkaita ja pitää vanhat tyytyväisinä. Heidän ei ole tarpeen ajatella journalismin etiikkaa, joskin heidän tulee tuottaa tai palvelua puffatessaan merkitä selvästi, että kyseessä on mainos tai kaupallinen yhteistyö, muuten kyse on piilomainonnasta.

Toimituksen prosessissa sen sijaan on jotakin mennyt pahasti pieleen, jos kenellekään ei tule mieleen, että mainoksista ja huomiosta elävä vaikuttaja on saattanut mainostaa tätäkin asiaa, josta nyt jutussa puhuu. Siitä pitäisi vähintään kertoa lukijalle, mutta parempi olisi miettiä uusi haastateltava, jolla ei ole asiassa kaupallista intressiä.

Usein kuulee huolen, että nuoret eivät erota journalismia kaupallisesta yhteistyöstä, siis mainoksista. Mutta jos journalismi itseään ei erota mainostajaa haastateltavasta, se vasta pulmallista onkin. ■

Kirjoittaja on journalistiikan työelämäprofessori

Tampereen yliopistossa.